

48 De Regia protect. vi oppress. appell.

monem, & traditionem antiquissimam de jure comprobata, & confirmata per tacitum Romanorum Pontificum consensum. Hæc ille, qui proprio ore con-

341 vincit, firmarque perpetrat reprobari Gregorium, & idem Cevall, iterum hoc idem, quod Gregor. profiteatur efficacius in eadem qu. 1. n. 251. in hæc verba, ibi: Maximè cùm ista confutetur fundetur etiam ex tollerantia Pontificis, qui cùm habeat omnia jura in seru-
tudinem debemus tueri privilegio expresso, & ejus causa.

Quod enim inconveniens esse potest hanc cognitio-
nem per viam violentiae competentem Regi nostro de
jure, & consuetudine, privilegio expresso confirmata,
& corroboratam habere? quæ enim abundant,
non nocent. Et quia certum est, posse quem ex pluri-
bus causis possidere, & ex utiliori iuravi. I. possideri, §.
ex pluribus, fl. de acquir. p. s. ubi B. & Iff. textus etiam
in l. paterna, & ubi Paulus, & Bald. Cod. de judi. ha-
redi. tenet Bartol. in l. gerit, ver. ad secundum fl. de ac-
quir. heredi. idem tenet Alexand. in lib. 2. C. quod me-
tus causa, & conj. 32. volum. 3. & consil. 8. volum. 3.
pulchre, & multum ad nostrum propositum nostras
Joan. Garc. tract. de nobilit. gloss. 12. à n. 39. cum seqq.
Nec est in consideratione dicere, quod privilegium 349
possit ab eodem Romano Pontifice iterum revocari;
quia respondebat, id parum urgente, non enim ex hoc
impeditur Regi recursum, & naturalis hæc defensio
competens jure naturæ, divino, & consuetudine im-
memoriali, cuius proprium, & naturale officium est, &
ad diademate inseparabile; & sic licet cesset jus ex pri-
vilegio, non cessant aliae causæ, & jura propria; quia
ubi concurrent duæ vincula, & jura, uno sublatu, actus
ex alio suffinetur. §. affinitatis, Institutus de nuptiis, cum 350
concordantibus, & quando plura jura in uno concurrunt
ex diversis respectibus, uno sublatu, remanent alia, nec
cum deficiente confunduntur; latissime multa conge-
rens in propositum Tiraq. de retrat. conventione §. 2. gloss. 351
unica, per totam, & præcipue à n. 18. cum sequentibus, &
iterum à n. 61. cum pluribus sequentibus, hinc viclus
in iudicio ex una caula, & jure super aliquare, poterit
ex alia caula, & jure rem iterum petere, & judicium
movere. I. si mater. §. si quis autem. & ad eodem. l. fin. 352
cum aliis, fl. de except. rei judi. & d. si mater. §. si quis iter.
1. 2. ff. eodem tit. & nos latius suo loco diximus, ergo si
privilegium, quod contingat revocari, non ideo tolli-
tur. Regi nostro facultas extrajudicialiter defendendi
vi oppressos, cùm sufficiatur ex jure naturali, divino,
potiū, & immemoriali, quibus jura proprio competit,
quod remanet intactum, & illibatum; que juridica
fundamenta, & rationes, cùm non considerasset Cevall.
ad vincendum inconveniens revocationis privilegi, eo
indebet adhucius, & victus, motus fuit à vero aber-
rare, negans absolute privilegium, de cuius fama plu-
rimi tentant, & ipse erit, cuius contrarium ipse pro-
bare non poterit, maximè cùm verisimilis sit adesse,
in d. juris, & de jure præsumptione inducta ab imme-
moriali præcessili confundendum est.

Quo supposito, merito reprobabitur doctrina Suarez 353
lib. 4. de immunitate Ecclesiæ, c. 34. n. 33. ubi supponit Regem Hispaniæ non habere facultatem cognoscendi per viam violentiae, nec sufficiens, nisi Pontificis
privilegio, & tollerantia; (quod idem est) cui respondet
quod hujusmodi cognitio non fundatur dumtaxat in privilegio Pontificis tacito, aut præsumpto
ex immemoriali; sed in jure Regali proveniente à ra-
dice, & fonte iuris naturalis, quo jure proprium officium
Regis est vi oppressos liberare, & protegere.

Maximè quia recte defendi potest tale privilegium à 354
Pontifice concessum, non posse à Sede Apostolica
ampius revocari, quoniam hujusmodi privilegium
magis concessum est, & principaliter Ecclesiæ, & Ecclesiastica personis, quoniam hæc cognitio illi est magis
favorabilis, & nimis valde utilis, quia per eam Juridicitas Ecclesiastica augetur, & tuerit, & potius ampliat, Pontificisque, & aliorum iudicium superiorum de-
bet conservatur honor in tranquillitate, & rempublicam utramque conservans, ne pax publica turbeatur, ut
læpius diximus, maximè supra, in responione ad quintum principale argumentum, ver. & ideo minus ob-
stat, à num. 240. sed privilegium concessum in favo-
rem

Pars I. Cap. II.

49

tem Ecclesiæ revocari à Principe non potest, ut te-
nent Lucas de Penna in l. fin. n. 64. C. de locand. prædis
civilib. Innocent. in c. novit. pro qua Felic. in cap. 84. co-
dem it. ergo oppresus non est culpatus, si dubius; vel
utiliori, aut facilitori & uberiori ex his remedis utatur
ad iuri defensionem, cùm talia remedia non sint inter se
contraria respectu finis: immò tendant ad eundem defen-
sionis, scilicet, & protectionis effectum, ut exp̄s probat
text. optimus in c. dilectio de sent. excom. lib. 6. ibi: Sua 363
propria spirituali defensione tueri, sicut utrumque
quodammodo gladium, & temporalem, & Ecclesiastico,
alterum videlicet altero adjuvare; maximè quia
duo gladii conuenierunt, exigente necessitate, ad invi-
cim usus, & in juvamen alterius subventione eti-
ma frequentibus exerceri, &c. (et eidem Sayri opinio-
nem post hac scripta vñis) reprobat Cevall. de co-
gnit. per viam violent. gloss. 56.

Hæc tenet de theoria hujus falberrimi, & charita-
tivi Recursus, seu nudæ defensionis naturalis, & ejus ju-
stificatione, quæ omnia nota, & attente lege, quia a de-
minicino hoculque adeò explicitè & diffinibile omni refe-
reto superfluo persensa fuere plurima essentialissima ad-
dicta, & mirabiliter, curiosè applicata reperies, &
quoniam que gravia sunt, nec clausi debent oculis praeter-
teriti, ut inquit Pontifex in c. conquestus, de sent. excom.
ideo in prædictorum progrellu, & tote tractatu hoc,
quidquid dixerim, fæcile matris Ecclesiæ, lima, corre-
ctioni, & censure libenissime, & me submittit, quæ si aliud
ceusat, aliter flatuat idipsum ego centeo, in
eaque scripta muto, acutamente desito, & testor, magis
humana, debilique fragilitate, & ignorancia tun-
labi deceptum, quam culpa, cùm fana sit intentio.

C A P U T III.

De modo procedendi per Regium Senatum
in adimenda vi, ab Ecclesiastico judge illa-
ta, non deferente justæ appellationi; &
de variis formulis, quibus decreta conci-
piuntur; & quid si excommunicati
(prout rogatur) recusat abolvire, an ad id
cogatur, & an actorum inspectio in Se-
natum interim impediatur; & quid si secunda-
rie iussioni (quam sobre carta dicimus)
non obtemperaveris.

S U M M A R I U M .

- 1 Theorica cognitionis per viam violentia abunda præ ceteris tractavit Autor in cap. præcedenti.
- 2 Cognitio violentie fit extrajudicialiter absque umbra, & vestigio jurisdictionis, quam nec subiecta materia, nec forma procedendi patiuntur.
- Cognitio violentie nihil comitem jurisdictionale, quia est nuda potest,
- Naturalis defensio,
- Auxilium politicum,
- Oeconomicus tunio,
- Permisa facultas,
- 3 Et licita vis.
- Charitativa proteccio,
- Propugnaculum violentie,
- Aylum vi oppressorum,
- Tutus accessus,
- Legitimus recursus,
- Vix protelliva, & propulsiva, quæ vix injusta justè re-
pellitur & à principe propulsatur, ibidem.
- 4 Violentia tractans ingentes includit difficultates.
- 5 Author à pluribus doctissimis viris Senatoribus, & Ad-
vocatis fuit persuasus, in lucem edere hunc laborem, ui-
litatem

E

50 De Regia protect. vi oppress. appell.

- litatem promittentibus, in rella praxis in bonum dirigitur, & ne in posteris ab advocatis ignorari i sciat. 6 Defensio naturalis adhibenda cum moderamine inculpata tutela. 7 Defensionis legitima modus non exceditur, si id sit, sine quo vis propulsari, nec periculum evitari potest. 8 Princeps in tollenda vi non debet excedere limites legitima defensionis naturalis, sed cum moderamine inculpata tutela. 9 Senatus in tollenda vi consue Juan interponat auctoritatem dumtaxat, quantum ad id sufficiat, alia si ad non necesse se extendat, non facit sine jeruplo censuratum. 10 Recursus regii fundamentum est, vim tollere per etiam extrajudicialis defensionis, adhibita aliqua non judiciali cognitione, & tunc censurarum incursum evitatur. 11 Defensio ex suo genere omnibus licita est, si necessaria sit, & debito modo fiat. 12 Defensio etiam contra Pontificem licita est Ecclesie, & Principibus. 13 Rota decisiones plures referuntur, quibus recursus ad Regem legitimus dicitur, ad finem propulsandi vim extrajudicaliter, sicut si debitus, & solitus excedatur modus. 14 Bulla in Cœna Domini censuras incidi per excessum legitimae defensionis, probant Rota decisiones plures. 15 Bulla in Cœna Domini, & defensionis alii vicina sunt, & confites, quas sola legitimas distinguunt, & separant. 16 Diitio (sub praetextu) id est, sub colore, & sumpta occasione causis permisum, devenit ad prohibitum. 17 Praetextus equitatus plerunque perniciose erratur. 18 Diitio (praetextus) est velamen, quo quis simulari, se moveri ad aliquid faciendum. 19 Necesitas, & utilitas mirabilis, & laudabilem modum probanda protectionis contentum sub limitibus naturalis defensionis inducere. 20 Remedium nullum balaenarum apius potuit inventari, ad sedandas judicis Ecclesiasticorum violentias ob denegatione appellationis quam frequenter uitatum. 21 Instruclio procedendi in causis violentia est consilio Regio, & ejus styllo, catenis fuit missa tribunalibus. Quam ad literam trahit practicus Monterroso, ibid. 22 Instructionis substantia qui meminerint Doctores. 23 Instructionis, & praxis substantiam procedendi in tollenda vi a judicibus Ecclesiasticis non deferentibus appellationem, recenset l. Regia 36. tit. 5. lib. 2. cuius verba referuntur. 24 Subl. Regia 36. verbis multa includuntur difficultates uero frequentes, diluenda per autorem. 25 Violentia tollende an Principibus, & Dominis inferioribus potestis competere posse. 26 C. Regium officium, ponderatur in illis verbis, (Regia proprium) ut scilicet, alii sit alienum. 27 L. Regia 36. verbis multa includuntur difficultates uero frequentes, diluenda per autorem. 28 Vi oppressis liberante est attributum naturale, in barens visceribus regimini, & qualitas infixa obissu, & substantia diademe, inseparabilis, & indissolubilis. 29 Proelio, & regimen unum judicatur indissoluble, que à Rege tolli non potest, nec à regimine separari. 30 Defensio judiciorum simul est orta cum Regno. 31 Proteccio est objectum & causa finalis Regni. 32 Proteccio vasallorum à violentiis est de regalibus, Regi competens in signum supremæ potestatis. 33 Dominis temporalibus, puta Ducibus, & Marchionibus, superiore recognoscitibus potestis tollende violentie non potest competere, & de ratione. 34 Princeps concedens aliis Dominis inferioribus jurisdictionem pleno iure, non intelligitur concessa potestis, & superioritas in barens regio diademata. 35 Princeps a se non potest abdicare, quo maiestatis sua adberet.

Pars I. Cap. II.

51

- 36 Potestis castigandi, & judicandi est omnino intrinsecus auctoritati Principis respectu subditorum. 37 Potestatem supreme iuris iuris, aut recursus in casibus violentia, nullus sive facultas, sive Ecclesiasticus, acquirere potest titulus donationis, aut prescriptionis adversus Princeps supremos. 38 Regis maioria, aut Pontificis nullatenus à Rego alienari potest. 39 Jurisdicatio suprema adberet formaliter dominio Regia maiestatis, & visceribus intrinsecis regimini. 40 Subditum est exempli à supremo protectione provenienti a fonte perenni juris naturalis, impossibile videtur. 41 Dignitas est immortalis, & licet Summus Pontifex moriatur, non tamen Summus Pontifex. 42 In Rege duæ significaciones, & personæ concurrunt, intellectus, per everans angustias, & corporalis, ibid. 43 Rex licet deficit quod rūbi, remaneat persona Regis quoad organum, qua est publica, & principaliter fundans actus, quia potius attenditur, quam virtus organica. 44 Rex semper vivit quod maiestatis supremam, & protectionem subditorum que nullo facto avelli potest. 45 Tribunalum suprema Regis per sonam, & imaginem representant in administratione supraemæ jurisdicitionis. 46 Praecipa supremorum Senatorum observationa sunt, ac si ab ipso Rego dimanarent. 47 Recursus pro tollenda violentia ab Ecclesiastico judicibus illata habetur ad supremam tribunalia regia. 48 L. 34. & 36. tit. 5. lib. 2. recipil. ponderantur. 49 Jura, & Rota decisiones in contrarium partem motos, referuntur. 50 Ecclesiastica per sonam possunt ad Regem recurrere pro extrajudiciali defensione à violentiis judicis Ecclesiastici, & ibi querimonia proponerem, multa jura canonica sident. 51 Onias Summus Sacerdos ad Regem recurrit pro tollenda violentia seditione populi à Simone Sacerdote illata, legitur. 52 Recurrere ad Regem pro protectione violentie permissu Toleianum Concilium. 53 Recursus ad Imperatorem Ludovicum habuit clericus, querimoniā proponendo de Leone Papa. 54 Querela violentie non est accusatoria, in pena, aut castigatione concludens, sed certioratio querimonia, in protectione naturali concludens. 55 Querela supponit judicem, querimonia autem privatam personam. 56 Lex Regi 36. in illis verbis (ante eos quæsanctose) ponderatur. Querela omnis dicitur remedium extraordinarium, & nomen communem, ibid. 57 Regi commendata est omni jure, maximè clericorum protecio. 58 Princeps non potest protegere vi oppressos, si de violentia notitia non habet. 59 Jura probantur, clericum recurrere ad judicium scilicet intelliguntur, ut cognoscant de meritis causa juris dictione, non tamen pro tollenda violentia extra-judicialiter. 60 In quo omnes Doctores tam Theologi, quam Juristi concuerunt. 61 Bulla in Cœna similitudine perpendatur, nullibi loquitur de parte recurrente pro tollenda violentia illata à judice Ecclesiastico, ut illum tuerat. 62 Alois Riccius assertus, recurrere pro tollenda violentia ad Regem est contra canonicas functiones, reprobatur. 63 Querela tenor ob non delatam legiūm appellacionem refertur. 64 Appellatio est necessaria, ad fundandum recursum per viam violentie. 65 Recursus fundamenum deficit, deficientē appellatione, quia non est dabile subiectum, quo cognitio & decretum possit cadere. Recur-
- 66 Recursus, finis & intentio cessant deficiente appellatione. 67 Qualitas, quā fundatur iurisdictio, in primis apparere debet. 68 Suppositum debet verificari prius. 69 Recursus violentia in decretis laicorum declinatioriam appellationem, aut protestationem aliquam non requirit, quia immo principaliter præjudicium Regis attenditur. 70 Cevall, reprobatur, qui paroxymiter ad violentiam recursum requirit protestationem, sicut appellationem. 71 Protestatio violentia exprimitur in appellatione ab Ecclesiastico ad eum terrorem, & trepidationem, & ad appellantis animi declarationem, & ex superabundanti, non tamen de necessitate. Oppressus etiam expressi renuntiūs recursus violentie, illi denegandus non est, ibid. 72 Vi oppressum defensarii advocati velociter consurgunt ad appellationem, quomodo sit formata. Et si appellatione non adest, vel minus legitima, quod remedium sit adhibendum, ibid. 73 Appellatione conditionaliter proposita (nisi concedas, &c.) non expedita judicis interlocutoria, ad Senatum consurgens regum, quod decretum reportabit, & quomodo confundens. 74 Recursus ad Regem pro delatione appellationis à sententia non intimata ex tunc eius scientiam arguit. 75 Querela violentia proposita, & ejus ordinaria expedita ante gravamen a judice Ecclesiastico illatum (juste timeatur) tamen sustinetur. 76 Occurrere ante tempus melius est, quam post illatum datum remedium quare. 77 Violentia remedium de facto est postulanti exhibendum pro inflatione, aut presumptio pericolo. 78 Princeps in causis necessitatibus extra ordinem occurrit. 79 Jus supervenientis lite pendente an pro sit, remissivus. 80 Recursus adhibitus ante gravamen, & sententiam latam non arguit notitiam eius, ut currat tempus ad appellandum. 81 Provisio ordinaria oblatia violentia querela, statim expedit illa inserta, & quid continet. 82 Provisio ordinaria, sola, & ex simplici querela expeditur. 83 Provisio ordinaria non arctat ad deferendum, sed est exhortatoria, & monitoria, quā sciscitur judex ad denuo se informandum de natura appellationis. 84 Clericus iusto timore ductus potest recurrere ad Regem, & literas impetrare, ne suis iudex eum molestet, nec ex obruio procedat. 85 Provisio prima ordinaria monitoria, ut deficiat à violentia judex, nullum illi præjudicium inferit, sed ejus libertati relinquunt. 86 Oppressus ad obtinendum regiam provisionem juris presumptione pro se habet, cum omnibus appellationibus sit regulariter deferendum. Provisio ordinaria potius dici potest juris exhortatio, ibi. 87 Judec ad reponendum attentata, etiam post appellationem, & functus officio suo, liberam habet facultatem. 88 Provisio ordinaria intimata judici Ecclesiastico si defere recusat, secundum ejus partem conditionatiter sibi appositam adimplerit, scilicet mutare processum originalem ad Senatum. 89 Violentia cognitionem evitare in libera facultate judicis Ecclesiastici est, scilicet, deferendo. 90 Provisio ordinaria, cognitio & processus missio non est precisa, sed causa iusta. 91 Cognitio per viam violentia tantum durat, quantum violentia, non amplius. 92 L. Regia 36. interpretatur in illis verbis, para que se otorgue la apelacion. 93 Provisio ordinaria justificat judex per solam delationem appellatio legitimata denegata ex actis apparetur debet.

E 2

119 Negra

52 De Regia Protect. vi oppress. appell.

- 119 Negativa coarctata ad alia certa ex eisdē probatur, & quod ibi non repertus, p[ro]sumitur non adjuvare.
 120 Acta ea, qua presentata non fuere coram Ecclesiastico judge, etiam appellacionis iustificationi necessaria, ad violentio-remedium nibil profunsi, nec in Senatus admittuntur.
 121 Acta coram judge à quo non vita, non prouent comit[er] judge ad quem, ad justificandum appellacionem ab interlocutoria, quia ex antiquis, non autem novis gravamen detegendum est.
 122 L. 36. ibi, el qual trahido sui dilatatione lo veant, y si por elles confitare, &c. interpretatur.
 123 Acta noviter quando praesentari debent coram judge Ecclesiastico ad effectum reponendi suum gravamen, & adhucenenti interjecta appellacioni, & tradi ad Senatum eadem acta.
 124 Provisio ordinaria si index neutrām partē adimplat, secunda iusso (dicta sobre carta) expeditur.
 125 Secunda iusso, nempe, sobre carta, expeditur aliquando (raro tamen) cum expensarum multa solvendarum, sive à judge, sive a notario, per quemlibet fletterit, processum non minere.
 126 Nuntio adducuntur processum ad Senatum in eo salariorū tasatu praefarsi iubetur procuratori querelantis.
 127 Expensis actuū petentis quod petuit faciendum est.
 128 Expensis appellantis fit actorum transportatio ad superiorum, quia illa tenetur ad expensis actus, qui instat pro illo alii.
 129 Provisio ordinaria assignatur brevis terminus judicii, & tabellionis ad mittendum processum, & quod certiorate pars adversa de allorum exportatione, ut intra illum terminum in Senatu compareat, si sibi visum fuerit, ad informandum, &c.
 130 Provisio intimatio fallo parti non necessaria, sed certioratio, non artians ad coparendū, quia ejus persona in hac cognitione extra judiciali non est necessaria.
 131 Monitionem (implicem quilibet facultatis judge) facere potest clericu[m], ut de aliquo certiorate, ut constituantur in mala fide sui mora, & ut certioratio illi prestat prejudicium.
 132 Monitus à citatione differt, quia illa nullam arguit superioriūtē monentis, & sic à judge laico fieri potest clericu[m].
 133 Citatio, si suā putaverit interesse, potest à judge laico fieri clericu[m].
 134 Clericus comparere virtute citationis (si suā putaverit interesse) que potius est incitatoria, & certioratoria, judicis laici judicio & sententia stare cogitur.
 135 Clericus citatio (si suā putaverit, &c.) comparere, & docens de suo interesse, & possessione, an officia rem necessariu[m], remissive.
 136 Inventarii in confectione possum inter alios legatarii clerici citari per judicem lacum.
 137 Informatio ad Curia instructionem dum taxat est extra judicialis, etiam ex tellium assertione sit facienda, que nec citationem requirit.
 138 In informatione ad Curia instructionem nullam non proceduntur jurisdictionaliter, sed formā juris omisſā.
 139 Citatio partis non est necessaria, quando judge aliquid facit ad sui instructionem.
 140 Citare non est necessaria, qui praesens iusle non potest contradicere, nec aliquam potest defensionem allegare.
 141 Citatio non est necessaria, quando Princeps extra judicialiter procedit.
 142 Intimatione provisionis ordinaria abque ferulpolo faciendum est, quod non sit citatio, sed simplex monitio non supponens jurisdictionem monentis, & à qualibet judge factenda.
 143 Processus inspectio in Senatu suspenditur durante termino provisionis regie, donec pars certiorata veniat intra illum vel mittat legitimū procuratorem.
 144 Processus inspectio suspenditur, quoniam pars querela-
- lata veniat durante termino provisionis, quo transacta parte appellante, & instantie inspectio procedit, si sit traductus.
 145 Provisio ordinaria intimata parti appellante ipsi comparenti & transacto termino, si querelans sit absens, & secum habeat ordinariam, quomodo consularit, ut sit semper securus.
 146 Et quomodo ei hoc casu interim sine reficienda expensis, ab adversario praefundatur.
 147 Querelans de violencia si malitiosus nolit uti provisione ordinaria, mirificè consulfatur adversario comparenti per altam provisionem, & quid contineat.
 148 Remedium ad praeſidium innocentium inventum, non debet esse praeſidium iniquitatibus.
 149 Judge Ecclesiasticus rogatur à Senatu, ut per terminum 60. diuersum absolvat excommunicatos, interim dum articulus violencia decernitur.
 150 Cognitio violencia, & processus inspectio an sit suspensa velente Ecclesiastico absolvatur.
 151 Appellare licet etiam excommunicato, ut reo neceſſario in appellacione.
 152 Extrajudicialis appellacione uti non potest excommunicato.
 153 Recurſus ad Regem est actus extra judicialis.
 154 Rogitus Principis, & superioris inducit mandatum, precisam necessitatem.
 155 Inspectionem processus non suspendo[n] devenientem absolucionis lapsu est terminus ante alterum inspectionem, & articuli violencia terminationem.
 156 D. I. Regia 36. ibi. Y si por ellos confitare, que la apelacion est la legítimamente interpretata, alçando la fuerza, provean, &c. interpretatur, & multas difficultates resolvuntur.
 157 Senatoris in tollenda violencia, non se intronit in causa, & negotio principali, nec circa iustitiam, aut iustitia appellacionis, sed de illa apparente notorie alterum inspectionem.
 158 Senatoris longe minorum cognitionem extra judicialē habent, quām judge à quo carente jurisdictione, quia iste deferti, Senatoris praecipiunt defendum ab alio.
 159 Recurſus Regis finis est, iura, & decretā Canonica serventur, quo opprimitur impetus detineatur, inter rim quid securis queat superiorem adire oppresſus.
 160 Cognitio vera super appellacione, & executione attenuata propria est superioris, ad quem est appellatum.
 161 Deferrere, vel non deferre appellacionem, non facit ius iner partes, nec quod judicem ad quem.
 162 Senatorē supremi in tollenda violencia sunt ministri Ecclesiæ, dirigendo judices indiscretos per legitimos iuris trahentes.
 163 Decretum violencia, quo vim non fieri declaratur, non impedit judicii superiori appellacionis cognoscere atētata executione & circa illa de jure pronuntiare.
 164 Decretum violencia, non facit instantiam, nec transit in rem iudicatam, sed ei statuer, donec superior aliud causā cognitū censeat.
 165 Senatorē non se intronit in cognitione iustitiae, aut iustitia causa principalis, que illibata semper remaneat superiori.
 166 D. I. 36. ibi. Porque las partes puedan seguir su justicia ante qui en, y como devan, verus sensu, ibid.
 167 Excommunicatus sicut non potest agere, & convenire nōa nec appellare extra judicialiter.
 168 Excommunicatus potest appellare extra judicialiter à judge, fecis à parte.
 169 Rogitus Principis, & superioris inducit mandatum in iis, in quibus potest mandare, non in aliis.
 170 Judge Ecclesiasticus antequam constet notarie de violencia per actorum inspectionem, non potest cogit excommunicatum absolvere.
 171 Rogitus in provisione ordinaria Juan literalē significationem retinet, nec aliam patitur natura negotii.
 172 Rogitus absolucionis inducit praeceptum post allorum inspectionem, & dato decreto violentia.
 173 Urbanitas, & rogantium bonis debitis adstringit judicem ad absolucionem, & uti liber aliae propria.
 174 Provisio de ruego ad absolvendum ubi sit periculum, quando, & quomodo concedendum.
 175 Potestat judicis non quidquid relinquitur, submititur juris necessitat[i].

Panarum

Pars I. Cap. III.

53

- 176 Panarum insertio foret contra substantiam, & naturam provisionis de ruego suo primo mobilis repugnat.
 177 Senatorē quibus moveantur ad expedientiam provisionem de ruego, & quibus etiam ex urbanitate Ecclesiasticus implere adstringatur.
 178 Provisio de ruego quando similitudine negatione absolutionis denegetur, & ad processus inspectionem deviat Senatus.
 179 Provisio de ruego alia expediti solet, quando semel absolutionis lapsu est terminus ante alterum inspectionem, & articuli violencia terminationem.
 180 D. I. Regia 36. ibi. Y si por ellos confitare, que la apelacion est la legítimamente interpretata, alçando la fuerza, provean, &c. interpretatur, & multas difficultates resolvuntur.
 181 Senatorē in tollenda violencia, non se intronit in causa, & negotio principali, nec circa iustitiam, aut iustitia appellacionis, sed de illa apparente notorie alterum inspectionem.
 182 Cognitio, an appellacioni sit defendendū respectu judicis à quo, est quid faciat separatum à causa principali.
 183 Cognitio, an sit defendendū respectu judicis à quo, non requirit juridictionem.
 184 Judge à quo juris ministerio, etiam non defensens iusta appellacioni inhibetur.
 185 Senatorē longe minorum cognitionem extra judicialē habent, quām judge à quo carente jurisdictione, quia iste deferti, Senatoris praecipiunt defendum ab alio.
 186 Recurſus Regis finis est, iura, & decretā Canonica serventur, quo opprimitur impetus detineatur, inter rim quid securis queat superiorem adire oppresſus.
 187 Cognitio vera super appellacione, & executione attenuata propria est superioris, ad quem est appellatum.
 188 Deferrere, vel non deferre appellacionem, non facit ius iner partes, nec quod judicem ad quem.
 189 Senatorē supremi in tollenda violencia sunt ministri Ecclesiæ, dirigendo judices indiscretos per legitimos iuris trahentes.
 190 Decretum violencia, quo vim non fieri declaratur, non impedit judicii superiori appellacionis cognoscere atētata executione & circa illa de jure pronuntiare.
 191 Decretum violencia, non facit instantiam, nec transit in rem iudicatam, sed ei statuer, donec superior aliud causā cognitū censeat.
 192 Senatorē non se intronit in cognitione iustitiae, aut iustitia causa principalis, que illibata semper remaneat superiori.
 193 A Cervallis cavendum est, dum allucinari videatur, quod superior non possit revocare executionem stante decreto Regio.
 194 Decretum Regium super articulo violentia non est in confideratione; quominus superior, postquam est aditus, possit de justitia executionis, & attenuati inferioris cognoscere.
 195 Finis dum habetur non curatur de medio.
 196 Cognitio superioris super attitata executione inferioris novus est articulus, novā persona, novum factum & novum gravamen quo nova interpellatione opus est.
 197 Decretum violentia effectus durat, donec aditus superior iterum remittat causam inferiori, quo ulterius non ligatur; & multi minus superior, qui non est directum.
 198 Decretum violentia effectus durat, donec aditus superior iterum remittat causam inferiori, quo ulterius non ligatur; & multi minus superior, qui non est directum.
 199 Decretorū violentia ob non delatam appellacionē in quinque genus reperiuntur auctoratae sive judeces delegati, conservatores, executores aut ordinarii.
 200 Decretorū violentia primū genus locū habet; quando dux non obstante legitima appellacione, utriusque

Salgado de Protect. Reg.

E 3 234 Decreta

54 De Regia protect. vi oppress. appell.

- 234 Decreta violentie non admittunt nullitatis allegationem.
- 235 Cevallos reprobat in ratione assignata, quare à decretis violentie non datur appellatio.
- 236 Ab actibus extrajudicitalibus, & à judice extrajudicitaliter procedente datur appellatio.
- 237 Decretum violentia quorum proviso expediatur, & quorum sufficiat certificatio Secretarii Regii tribunalis.
- 238 Lex Regia, ibi, con condamnatione de costis, si los parciere, interpretatur.
- 239 & 240 Expensarum condemnatio tunc fieri potest dumtaxat, quando Senatus declarat, vim nullam fecisse iudicem Ecclesiasticum, & de ratione.
- 241 Expensarum multa est quid consequtivum, & accusorium ad cognitionem extra judicialis defensionis, & ad illius perfectionem.
- 242 Index se incompetenter declarans, potest in expensis condemnare.
- 243 Index Ecclesiasticus, qui vim iniulit, an possit expensis multari.
- 244 Qui partem affirmativam tenuerunt.
- 245 Judicem Ecclesiasticum vim inferentem non posse in expensis multari, verius ostenditur.
- 246 Expensarum condemnationem siendam in decreto violentie nulli scriptu reperitur, nisi in d.l. 36, que, ut exorbitans no extenditur ultra causa de quo loquitur.
- 247 L. 36. Regia, que de expensarum condemnatione loquitur, habet locum contra partem.
- 248 Index secularis potest condonare in expensis clericorum inferentem, & solitatem, cuius cognitio in pluribus Christianorum dictionibus praedicatur, remissive.
- 249 Index Ecclesiasticus mobedienti provisoriis Regis, sine ordinaria, free à la sobre carta multatur in expensis.
- 250 Clericus si dolos petat auxiliu violentie, an possit in expensis multari.
- 251 Expensarum condemnatio supponit jurisdictionem.
- 252 Clericus si uique ad definitivam distillat declarare, quis index, an idem secularis, an Ecclesiasticus damnabit in expensis.
- 253 Clericus abuentem Regio recursu posse in expensis multari, probabilis restituiri.
- 254 In laicorum decreto locum habet expensarum condemnatio.
- 255 Proviso de autos diminutos, quando concedatur cum termino, & expensarum multa, nisi adducantur intra illum.
- 256 Provisione intimata parti appellate, & ultra terminum compares, & represens absentem querelantem, quando expensarum refellionem petere poterit.
- 257 Regio Senatores possunt dammare in expensis imprimis beneficia injus.
- 258 Expensarum praefatio tunc respicit jurisdictionem, quando iudicio formati fit earum condemnatio, eius extra judicialiter.
- 259 Index incapax non potest clericum differentem de clitorum in expensis condemnare.
- 260 Articuli vestitus natura causa principalis, que si est summaria, & illi etiam sunt summaria, & inappellabiles.
- 261 Appellata sui natura supponit iudicium, si tamen interponatur à judice extra judicialiter procedente, dicitur extra judicialiter, & distincta à judiciali.
- 262 Cevallos opinio reprobat.
- 263 Provisioni Regie iuxto decreto violentiae intimata teneat index, libenter adimplere, deferre, & reponere.
- 264 Provisioni Regie iuxto decreto conditionali index obtemperet cui licet alterum ex alternativis eligere.
- 265 Jussecunda dicta sobre carta, quando expeditatus, & cum quibus comminationibus, & expensis.

Pars I. Cap. III.

55

- 266 Provisioni secunda dicta sobre carta si judex non pareat, tercia expediat, ut si adiutor sit consumax, compareat in Senatu, & procedatur usque ad ejus temporilitatum, & originis amissionem.
- 267 Provisionibus, & mandatis Regis tenentur obedire clerici, & Prelati Ecclesiastici.
- 268 & 272 Regibus subsum Ecclesiastica persona in iis, que tangunt regimen, & ordinem potestatis, & ad eorum invocationem tenentur accedere.
- 269 Regi tenentur Ecclesiastici Prelati obedientiam, fidilitatem, & reverentiam observare.
- 270 Regi ratione domicilli Ecclesiastica persona subdine sunt.
- 271 Consilium supremum Regis solet principere Episcopis, Monachis, & aliis Ecclesiasticis personis coram Senatu comparare.
- 272 Principi potius, quam Archiepiscopo tenentur Episcopo obedire, cum sint Regii Consiliarii.
- 273 Provisionibus mediatis Rex interponit auxilium suum, & nudam defensionem ad elevandam vim.
- 274 Provisionibus Regis violentie si index adeo sit protrerus, & rebellis ut non obtemperet, potest Rex illi jubere, ut à suis Regis exeat & in amissionem originis, & temporilitatum condemnare.
- 275 Quod in omnibus dictionibus Christianae religionis praticari testantur Doctores citati.
- 276 Rex in executione protectionis naturalis, & nuda defensionis non procedit ex potentia jurisdictionis contentio, sed potestatis politica, & aconomica.
- 277 Rex supremus potest à Regno suo expellere clericos vim notioriam inferentes suis vassallis, & turbatores pacis publicae, & jurisdictionis, & præcipere, ne ad sua Regna accedant.
- 278 Pater, seu dominus privatus potest filium, seu famulum suum clericum è domo ejicere ob ejus pacem, & quietem virtute potestatis politica.
- 279 L. unica, Cod. de emendatio. propinquorum, ponderatur.
- 280 Navarrus opinio refertur circa interpretationem Bullae in Cœna Domini.
- 281 Prosesatio Autoris.
- 282 Bulla in Cœna Domini interpretatur, & declaratur circa expulsione clericorum à Regno.
- 283 Verbum (ejiciente) quo uitius Bulla in Cœna Domini, intelligitur de violentia, & tyrranica ejecione.
- 284 Una pars alteram declarat.
- 285 Defensionis modus, quo uitius supra tribunalia, continentur sub limitibus protectionis naturalis. Textus mirabilis in c. u. famae, de ient. excusum. ponderatur, ibidem.
- 286 Moderamen inculpate tutelle tunc servatur, questionis id si, quo omisso vi tolli non potest.
- 287 Modo magis suavi, ac politico, minime damno Ecclesiastica libertati uti Rex non potest, ad tollendam violentiam cum effectu, si index sit rebellis, cum illum per carcerem compellere non potest.
- 288 Imputari non potest faciens id, si aliter violentiam tollere non poterat.
- 289 Principi concessa violentiarum propulsione, & vi oppressorum, etiam Ecclesiasticorum protectione naturali, sibi intelliguntur concessa omnia ad id necessaria.
- 290 Finis cui conceditur, concessa intelliguntur omnia per quae deveniunt ad finem.
- 291 Concessio extenditur ad ea, que consequitur ve- niunt ad dispositionem.
- 292 Jurisdictione concessa, concessa censetur omnia, sine quibus exerceri non potest.
- 293 Regum concessit, necessario conceduntur omnia, sine quibus gubernari non potest.
- 294 Principali concessio, concessum intelligitur quod evenit ex natura actus, de quo dispositio loquitur.
- Princi-
- 295 Principale concessio concessa quod venit consecutiva, & accessoria ad illud.
- 296 Principi concessa facultas levandi violentias, de vento servire, si debitum non haberet exitum, & ca- veret effectu.
- 297 Formans qui dat, & ea dat, qua consequuntur ad ipsam, secundum Philosopham.
- 298 Natura humana non potest esse destituta remedii ad sui conservacione necessaria.
- 299 Fine ex bono bona præordinatio presumitur.
- 300 Cevalli opinio reprobat afferentem, Senatores Regios posse uti jurisdictione, quando foret necessaria ad expeditandum articulum violentie.
- 301 Reponere, & deferre sunt necessaria ad tollendam violentiam, qua in illis confitit.
- 302 Judicii Ecclesiastici remittit Senatus delationem, & reprobationem faciendum, cui hoc competit.
- 303 Violentia licei remaneat, & adiutor subiicit ob judicis proterventionem; tamen Princeps non se inromittit in ea tollenda, deferendo, & reponendo, licet index è Regno extra abendus.
- 304 Cevallos opinio si foret vera, omnia in comprobationem cognitionis per viam violentia subverterentur.
- 305 Temporalites clericorum que dicantur, ut occupari possint, ob eorum protivitatem & contumaciam.
- 306 Senatoris in executione violentie decreti, & panarium, summa procedant præmeditatione, moderatione, ac modesta consideratione, ne excedendo justa defensionis limites incident in censuras Bullæ.
- I** De theoria nostra Regis cognitionis per viam violentie amplissimè, & dilucidè suprà, cap. præcedenti, pte omnibus tractavi; quo probavi, præcipue præludio 3, in ea non procedi judicialiter, sed extra judicialiter, & abfque umbra seu velbilio jurisdictionis, quam non patitur, nec indiget subiecta materia, & res de qua agimus, vel potius super qua'cad' cognitio, nec forma, ac modus procedendi omnibus iudicij substantialibus, & apparatu destitutus, illam admitit, prout de cagro mons trahimus, nihil enim in ea reperitur jurisdictione, quia est nuda potestas, naturalis defensio, auxilium politicum, aconomica rati, permilla facultas, & licita vis, charteria proteccio, propugnaculum violentie, aylum vi oppressorum, tutus accessus, legitimus recurso, & vis protective, & propulsiva, quia vis iusta justè repellunt, ac à Principe supremo propulsatur, cuius proprium officium est, vi oppresso liberare; non quidem iudicij ordine servato, sed de facto, & per rei evidentiam, ut praxis vulgaris obseruat, de qua, & ejus difficultibus (qua ingentes sunt, & innumerabiles penè) hoc in capite, & in hac prima parte erit explicitè tractandum, & quidquid non posibile fuerit lectum ab aliquibus, eadem praxi, horumque negotiorum curia parentibus, & ityli ignaris refecundum & damnandum, ne aliquando forsan nostrum fabularem receptionem, & justissimum procedendi modum iniciat, & detrectet: cuius intentione, & legitimia causa ploribus doctissimis, providis, & expertis viris, Senatoribus, & advocatis fui perflatus, ut nostrum numerum in publicum edem laborem, utilissimum, & proficuum fore toti Christianæ Religioni, & utrius Rei publicæ Ecclesiasticae, & temporali, atque omnium fabitorum paci, & quieti, iudicantibus.
- 6 Cum igitur naturalis defensio debet adhiberi cum moderamine inculpata tutelle non excedendo limites, & modum legitimam defensionis; quod tunc accidit, quando id fit, sine quo vis propulsari non potest, nec alter periculum evitari, gloss. in c. significati, 2. de homicid. Bart. in l. 1. C. unde vi, Abi. in cap. olim. n. 15. de res. spol. prout late prosequitur plures referentur Propterea Farin. cons. crimi. 35. nu. 31. cap. seqq. & nonnulla

56 De Regia protect. vi oppress. appell.

propulsandæ juridicō Ecclesiastico usurpetur, tur-
betur, aut impeditur, censuris involvantur, & inno-
denter excedentes Senatores: nam dicto *sab. prætextu*,
qua utitur Bulla idem significat, quod sub colore, aut
sub velamine, quando, scilicet, sumpta occasione causus
permitti, devenimus ad prohibitum; ext. in l. sub *præ-*
textu. 19. & l. *sab. prætextu* 29. C. de *transactiōnib.* l.
prætextu, C. de hereditatis actioni: text. in c. inter monaste-
riuum 20. ibi, sub *prætextu* novorum instrumentorum
(c. *suborta ad fin.* ibi, *prætextu* privilegiū.) de *sent.* & *re-*
judicā. & hanc dictiōnem sub *prætextu*, etiam exponit
Hieron. Gonzal. in *regul. de mens.* & *alternat.* gl. 57.n.2.
& facit l. si *seru. 91.* alias seru. vni filii. §. queritur. ff.
de *verbis obligat.* & quod per *cans.* bene dicit Joan. Garc.
de nobili. gloss. 1. num. 32. ubi quod *prætextu* aequitatis
plerumque permisiostr eratur. Huc conduce, quod per
Villalob. in *sua eleganti summa* l. part. 17. 19. difficult. 61.
18. *sab. n. 60.* ante fin. quod dictio, *prætextu*, est velamen,
quo quis simulat, le moveri ad aliquid faciendum, idem
affirmat Soulai in *explicatione Bulla Cane Domini. concl.*
30. & bene conducunt alia, quae ibi ipsi Doctores ci-
tati congerant.

19. Quare mirabiliter & laudabilem modum præbenda
protectionis implorata inter Ecclesiasticos necessitas,
& utilitas induxit omnimodo contentum sub limiti-
bus legitimis defensionis, & auxiliis naturalis iuxta il-
lud celebre Marci Tullii in oratione pro Milone, in
hoc: *Hoc & ratio docit,* & necessitas barbaris, & mos
gentibus, & feria natura ipsa præscriptis, ut omnem
temper vim, quacunque ope posse, a corpore, a capite,
& à vita sua propulsarent; quem refert Valen-
zuela *difusus status*, & *belli 2. part. confederatio* 7.n. 11.
Imò ut dicit Enriq. lib. 14. cap. 12. num. 6. gloss. 1. & 2.
Azeved. Covarr. & alii sequuntur, & citati per Cæned. in
præcli. Canon. 45. sub n. 57. & n. 36. Humad. in l. 13. tit.
20. 13. part. 2. gloss. 4. n. 5. ut haec nullum aptius pos-
sunt inventum remedium ad sedandas, & propulsandas
judicium Ecclesiasticorum violentias, negantum appellan-
tibus justam delationem, quam quod praxis indu-
xit & frequenter utinam.

21. Cujus instruclio deducta fuit ab stylo Regii Confli-
cii supremi, tribunibus cæteris missis, ut meminere l. 5.
tit. 1. lib. 3. ordinam & l. 36. titul. 5. lib. 2. *novo* recopil.
Præf. doctissimus Covarr. præcli. quas. cap. 35. nu. 1.
versiculo ceterum, Salced. in *additio ad proximam Bernard.*
Diaz. c. 102. litera A *versiculo pro quorum interpret. ad*
med. endemque instruclionem literaliter refert practi-
cicus ille Monterro. c. 2. de *la Permision de los pleitos*
Ecclesiasticos, y de *la infraction*, que con ella se insiva,
quam ibi per te videre poteris.

22. Cujus quidem formam, & substantiam scriptam
ejusdem etiam instruclio, & praxis meminere Nava-
rat. in c. *cum contingat, rem. 1. in prin. fol. 154.* Paz, in
prax. 1. p. 1. tom. I. temp. n. 24. Galpar. Rodriq. de annis
redi. lib. 1. c. 28. n. 66. idem: Monterro. in *tral. præcli.*
Cancell. c. 2. de la secunda maneras en que se traen los pley-
tos per via de fueras f. 94. habemus in l. *Regia 36. tit. 5.*
lib. 2. novo recopil. cuius verba sunt que sequuntur.

23. Por quanto assi per derecho, como por costumbre immemo-
rial nos pertenesco alzar las fuerzas, que los jueces Ecclesiasticos, y otras personas hacen las causas, de que
conocen, no otorgando las apelaciones, que dellos legiti-
mamente son interpuestas. Poren mandamos a los nues-
tros Presidentes, y Oidores de las nuestras Audiencias de Valladolid, y Granada, que quando alguno viniere
ante ellos, queriendo se, que no se lo oorgue la apelacion,
que justamente interpone de algun juez Ecclesiastico, den
nuestras cartas en la forma acostumbrada en nuestro con-
sejo, para que se oorgue la apelacion, y si el juez Ecclesiastico no la oorgue, manden traer a las diebas nuestras
Audiencias el proceso Ecclesiastico originalmente, el qual
trabido, sin dilacion lo vean, y si per el les constare, que

la apelacion està legitimamente interpuesta, alzando la
fuerza, provean que tal juez la oorgue; porque las par-
tes predan seguir su justicia ante quien, y como devan, y
repongan lo que despues della usieren hecho, y si por el
dicto proceso parecerie la dicta apelacion no ser justa,
y legitimamente interpuesta, remitan luego, el tal proceso
al juez Ecclesiastico con condamnatione de costas, si les
parecerie, para que el proceda y haga justicia. Hactenus
de mirabilis lege Regia, sub quorum verborum involu-
cro multæ mirabiles, & utu frequentes difficultates
continuerunt, quas figuratim libert diluere, & extirpare.
Et licet circa justificatiōnem prioris partiis hujus le-
gis (scilicet de facultate, & Regia potestate in admitt-
tendo vi ab Ecclesiasticis illata, quia illi tangunt cives,
& membra reipublice temporali subfunt, quoad protec-
tionem, & defensionem naturalem, cujus proprium
officium est, vi oppresos liberare) amplissime praे om-
nibus egerim c. *præcedenti*; tamen hic primitus, & an-
tequam ad proximam veniam, indagare utile censui, an 24
hac protectione alii etiam Principiis, & Dominis inferioribus
congerant. Et licet circa justificatiōnem prioris partiis hujus le-
gis (scilicet de facultate, & Regia potestate in admitt-
tendo vi ab Ecclesiasticis illata, quia illi tangunt cives,
& membra reipublice temporali subfunt, quoad protec-
tionem, & defensionem naturalem, cujus proprium
officium est, vi oppresos liberare) amplissime praे om-
nibus egerim c. *præcedenti*; tamen hic primitus, & an-
tequam ad proximam veniam, indagare utile censui, an 25
hac protectione alii etiam Principiis, & Dominis inferioribus
congerant.

26. Quare mirabiliter & laudabilem modum præbenda
protectionis implorata inter Ecclesiasticos necessitas,
& utilitas induxit omnimodo contentum sub limiti-
bus legitimis defensionis, & auxiliis naturalis iuxta il-
lud celebre Marci Tullii in oratione pro Milone, in
hoc: *Hoc & ratio docit,* & necessitas barbaris, & mos
gentibus, & feria natura ipsa præscriptis, ut omnem
temper vim, quacunque ope posse, a corpore, a capite,
& à vita sua propulsarent; quem refert Valen-
zuela *difusus status*, & *belli 2. part. confederatio* 7.n. 11.
Imò ut dicit Enriq. lib. 14. cap. 12. num. 6. gloss. 1. & 2.
Azeved. Covarr. & alii sequuntur, & citati per Cæned. in
præcli. Canon. 45. sub n. 57. & n. 36. Humad. in l. 13. tit.
20. 13. part. 2. gloss. 4. n. 5. ut haec nullum aptius pos-
sunt inventum remedium ad sedandas, & propulsandas
judicium Ecclesiasticorum violentias, negantum appellan-
tibus justam delationem, quam quod praxis indu-
xit & frequenter utinam.

27. Cujus instruclio deducta fuit ab stylo Regii Confli-
cii supremi, tribunibus cæteris missis, ut meminere l. 5.
tit. 1. lib. 3. ordinam & l. 36. titul. 5. lib. 2. *novo* recopil.
Præf. doctissimus Covarr. præcli. quas. cap. 35. nu. 1.
versiculo ceterum, Salced. in *additio ad proximam Bernard.*
Diaz. c. 102. litera A *versiculo pro quorum interpret. ad*
med. endemque instruclionem literaliter refert practi-
cicus ille Monterro. c. 2. de *la Permision de los pleitos*
Ecclesiasticos, y de *la infraction*, que con ella se insiva,
quam ibi per te videre poteris.

28. Cujus quidem formam, & substantiam scriptam
ejusdem etiam instruclio, & praxis meminere Nava-
rat. in c. *cum contingat, rem. 1. in prin. fol. 154.* Paz, in
prax. 1. p. 1. tom. I. temp. n. 24. Galpar. Rodriq. de annis
redi. lib. 1. c. 28. n. 66. idem: Monterro. in *tral. præcli.*
Cancell. c. 2. de la secunda maneras en que se traen los pley-
tos per via de fueras f. 94. habemus in l. *Regia 36. tit. 5.*
lib. 2. novo recopil. cuius verba sunt que sequuntur.

29. Quare hoc tollendi violentias Duces, Marchio-
nes, & alii Domini temporales recognoscentes superio-
rem in eorum dictiōnibus, non habent, quoniam quam-
vis haec consuetudo tollendi has violentias, & oppres-
siones vigeat, & tolereant in persona Regis, & ejus
supremorum Senatorum quorum tribunal Regis per-
sonam representat, ex jure proprio, & principiis ju-
ris naturalis, ac divini, tamen non habet, nec po-
test habere locum in aliis Dominis inferioribus, in
quibus illa iura non militant, nec rationes, ita Avend.
lib. 1. de exequiō manda, cap. 1. num. 32. *versiculo c. cum*
becc confusudo Bobadil. in *Polit. lib. 2. cap. 16. num. 90.*
Caned. in præcli. Canon. 45. n. 61. post medium, quia
Principes supremi pon recognoscentes superiorēm in
tempora-

Pars I. Cap. II.

57

temporalibus, habent hanc cognitionem per viam vio-
lentia, & protectionis iure proprio regali.

34. Quod in tantum procedit, quod etiam Princeps
inferioribus Dominus concedat jurisdictionem plena-
ture, cum merito mixto imperio non censetur concessa
hac superioritas, quæ heret ipsi Regio diademat, in
signum Regiae Majestatis, quia in Principe adhuc re-
manet hic recursus, per quem subditib liberantur a vi
& oppressione, quia cum (ut diximus) proprium sit vim
tollere, non potest hæc proprietas ad alium pertinere
in damnatio subditorum, qui sint sub protectione, &
tutela regali, nec ipse Princeps, quod Majestati sue
35 adhaeret, a se potest abdicare, c. super quam, §. porr. de
off. delegat. c. eti contra unum. §. ult. eod. tit. l. 6. Par-
tador. l. 1. rerum quot. c. r. n. 15. Leffus de justitia &
36. *jur. lib. 2. cap. 6. dubitatione* 12. ubi dicit, quod potetas
caſtagandi, & judicandi est omnino intrinsecus authorita-
tas Princeps respectu subditorum, tenet etiam Ceval.
in tractatu de cognitu, per viam violent. in proemio,
cap. 10. num. 38. & 39.

37. Ea ob hanc rationem nullus potest sive Ecclesiastici-
cus, sive secularis titulus donationis, vel prescriptionis,
illam supremam jurisdictionem acquirent in casibus
violentia, & appellationis, seu recursus protectivi ad-
versus Reges & Principes supremos, nec in aliis trans-
ferri potest etiam per donationem quantumcumque am-
plissime causis fulcit; quia ab eis diademate Regio,
qui inixa est, nulla modo avelli potest, ut tradunt Lucas
de Penna l. quicunque 2. C. de omni agro deserto,
Peregr. conf. 1. n. 13. col. 1. B. bad. in Polit. l. 2. c. 16. n.
38. 83. & 117. & 196. Scaccia tr. a. de appell. q. n. 111. over-
seculo oppono secundo, dicentes, quod majoria Regis nullo
modo a Rego alienari potest, & loquendo in Pontifice
idem tenet Decius conf. 307. col. 3. Guillet. Benedict.
inc. Rayn. de teſtam. verb. & uxori nomine Adelasham.
in 2. decisi. n. 319. Carol. de Graſſi. lib. 2. Regal. Fran-
jur. 14. Anafal. Germon. de facror. immunit. in c. de in-
dultis, §. Episcopi. n. 29. quia illa suprema jurisdictione
39 adhaeret formaliter, & effentially domino Regie ma-
jestatis, & viceribus intrinsecis regimini, & ideo vide-
bitur impossibile subditum esse exceptum, & immunit
40 ab illa suprema jurisdictione, & protectione, que proce-
dit à fonte perenni, & origine juris naturalis; l. ut vim,
ff. de justitia & jur. justa text. in d. c. Regum officium 23.
q. 5. Navart. in c. novis de jud. Covar. in præcli. c. n. 6.
Fulvius Pacian. conf. fin. n. 61. gl. in c. cum non licet 12.
de praef. docet Lucas de Penna in l. facr. col. 3. c.
de prox. agror. feminor. l. 1. pro quo facit tit. 15. l. 4. re-
copiat. quam declarat Gutier. lib. 1. prædicat. quas.
41. Cui convenit, quod pulchrit. & subtilitate dicit Bal.
conf. 1. 59. n. 5. vol. 3. quod dignitas seu imperium est illa-
tum à judge Ecclesiastico, licet etiam clericu ad
Principem temporale recurrere, & querimoniam pro-
ponere: text. eti optimus in c. administratores, ibi: Eo-
rum querimonias attentius audiant, & secundum quod
necessitas experient, & c. 23. q. 5. text. in c. filii, vel
neopatibus 16. q. 7. cap. si in adjutorium 10. d. cap. peti-
tions 11. qu. 1. c. cap. nos incompetenter 2. quas. 6.
Hinc lib. 2. Machaboor. 4. legitur, Omnia summum 50
Sacerdotem Ierusalem recurrere ad Regem, ut propul-
saret violentiam, ac fedelitas inquietum in populo
caſtatam, & illatum à Simone pariter Sacerdotem am-
corum convocatione, judicantem sumum necessarium
ad Regale auxilium, & protectionem configere, ut pax
publica turbata quieteret, ibi: Ad Regem le contulit,
non ut civium accusator, sed communem utilitatem
apud sacerdotum universæ multitudinis considerans,
videbat enim sine Regia providentia impossible esse,
pacem rebus dare, &c. & in Tolet. Concil. XIII. c. 12. 51.
permittitur ad Metropolitanos judices, vel Regios re-
currere, ut protegantur, & à vi oppresionibus defen-
dantur, quæ latè congerit, doctissimus Bobadil. in sua
Polli. lib. 2. c. 18. n. 240. ad fin. ubi etiam illud afferit, quod 52
ad

58 De Regia Protect. vi oppressi appell.

ad Imperatorem Ludovicum consigiliet quidam clericus querimoniam proponendo de Leone Papa.

- 53 Ceterum quia D. Paulus metuens infans periculum, & coniurationem, & oppressionem Phariseorum, licet Ecclesiasticus auxilium à Tribuno posulavit, ut tutus periculum possit evadere, Bobad. in polit. l. 2.c.18.n.24. & lib.2.c.23. Mexia in *prima pan. concl. s. n. 55.* Morl. *tempor. iur. 1. p. tit. 2. q. 12.* Cened. in q. *Cano. 45. sub. n. 9.* Manuel Roder. in *addit. ad. s. n. 87.* & legimus actuum Apostolor. c. 23. 25. & 26. & ibi: Ad tribunal Caesaris sto, & c. 28. ait: Contradicentibus autem Judaeis coactus sum appellare Caesarem.
- 54 Quoniam isthac querela non est accusatoria, nec in pena, aut castigatione concludit, sed est quaedam certioratio querimonialis, conclusiva in mera protectione, & in nulla defensione naturali, & extrajudiciali; quia haec est differentia inter querelam, & querimoniam secundum vulgarem loquendi ultimū (quo rectum summis argumentum ex iuribus vulgaribus) quia querela supponit, & respicit judicium, & judicem; querimonia autem privatam perdonat, & extrajudicialiter latam, ut bene colloquitur ex d.c. 14. *Machabaei. lib. 2. lib. 1.* Ad Regem se contulit, non ut civium accusator, sed communem utilitatem, &c. & in d.c. *administratores, ibi: Eorum querimonias, &c.* quo loquendi modo consulte uia est nostra lex Regia 36. *supra relata, ibi: ante eos querendo, &c.* non dicit querelam, & quia respicit accusationem, quae omnino ab hoc infinito aliena est. Et quia querela est nomen generale, commune civili, & criminali causis, omnino; querela dicit extraordinarium remedium, affirmant Cravata conf. 469. in *fv. & Cuman. conf. 42. vito processu, circa fin. Jul. Clar. & sellamentum q. 40. Angel. conf. pro decisione, n. 4. verf. sed remedium, Card. Tufc. pralit. liter. Q. concl. 38. n. 1. & 3.*
- 55 Si enim Regi permitta est, & commendata omni jure maximis clericorum protectione, ut latius diximus *supra*, c. 1. apyn. & probatur in l. 51. tii. 6. p. 1. ibi: *E comoquier que todos los homes de la tierra por derecho deben ser seguros, mucho mas deben tener esa seguridad los clercos.* Oliva. de jur. scic. c. 11. n. 55. & c. 14. n. 100. Pacian. conf. fin. n. 42. quomodo poterit auxilium tuum interponere, ac proprium officium exercere, si violentie non habet, & si Regi licitum est protegere, multò magis licitum est protectionem in necessitate populeto: argum. text. in c. debitorum, de jur. jur.
- 56 Hinc non obstante iura in contrarium, quibus prohibetur clericis ad Regem configurare in causis pendentibus coram suis iudicibus; quia procedunt, & loquuntur, quando occurrit ad secularem, ut cognoscat de causa principali judicialiter, & cum juridictione: non tam quando confugit pro tollenda violentia illata ab Ecclesiastico judge, eo quod debitis appellations non debet certane sententiam exequi, quia tunc valde licitum est protectionem, & defensionem naturalem Regiam invocare, ita pulchre tenet, & responderet Ozal. decif. *Pedemont. 30. n. 4. & 19. ubi refert Covar. c. 35. num. 52.* pulchre etiam & post eum tenet Sepe tract. de inib. c. 8. §. 3. num. 105. cum duobus seq. bene etiam probant Afflict. decisio.24. Carol. de Graffal. lib. 2. Regal. Francia. jur. 7. Didac. Perez, lib. 3. ordin. tit. 3. pag. 718. *Navar. in c. cum coningat, de script. 1. rem. cau. 16.* Fulvian. Pacian. conf. fin. per totum, *magister n. 42.* Bartholom. Humad. in l. 13. tit. 13. part.2. Lancelot. de attenia. 2. part. 5. declaratio. nu. 36. nostras Galp. Rodriguez. de annu. reddit. lib. 1. q. 17. n. 71. Cened. in q. *Cano. 45. sub. n. 9. & n. 13.* post Achil. decif. 36. of appell. & faciunt pulchra verba Manuela Roderici in addit. ad s. g. nu. 87. ubi circa interpretationem Bulla Coena Dom. in hac inquit: *Pero quando la persona Ecclesiastica ve, que sujuez Ecclesiastico le hace agravio, y le opriime, puede recurrir al juez secular, para que le defienda, &c. & iterum paulo post: Y así quando jü dize en derecho, que*

*los Ecclesiasticos no recurran a los tribunales seglares, se à de entender, salvo si recurren per su defension, y para que indevidamente no sean opprimido, y esto es lo que hizo San Pablo, &c. in qua doctrina omnes tam Theologi, 61 quam Juristi de hac re tractantes unanimiter conveniunt, quorum nomenclatura superius, c. 1. n. 16. & consonat Cened. ubi proxime, n. 13. quod si Bulla mature consideretur, nullibi loquitur de parte, quae ad evitandam injuriam judicis Ecclesiastici recurrit ad laicum, ut illum tueatur a tali injury, animo recurrenti ad superiorum Ecclesiasticum, ad quem appellari. Hinc venit reprobadus Aloys Ricci. pro contrario parte *juris* citatus, ubi referens nostram doctrinam ex Ozalce ipse dicit, non sequi, cum sit contra Canones, quia secundum Canonicas lunctiones citatas hoc procedere verius est, offendit, ac propterem verius, recteque procedit nostra l. Regia 36. ibi: *Que quando alguno viniere ante ellos quejando se, que nos se lo otorga la apelacion, que justamente interpone de algun juez Ecclesiastico, &c.* que querimonia forma sequenti proponenda erit.*

Citus procurator nomine Sempronius coram Altitudine Veftra comparendo, querello de Licentiatu N. Proviore, ac vicario generali talis dioecesis, aut de Licentiatu N. Canonico talis Ecclesiastice Cathed. judge delegato, vel execute Sedis Apostolicae, &c. dico partem meam coram supradicto judge item tractatis adversante F. Clerico beneficiario talis dioecesis (vel laico, variata propositione) super tali beneficio, vel illa re, &c. prefatus judge in ea tale gravamen parti mea inuitat, vel talem protulit sententiam, à qua se fons se nimis gravatum, legitime ad Sedem Apostolicam appellavit, cui prefatus judge non defert, nihilominus ea utrumque habente effectum in d. causa procedit, & pro sententia, vel gravaminis executione magnus Sempronius afficit cursum, ulque ad Ecclesiasticum interdicendum, quo ita facta notoriā vim, ac evidenter commisit injuriam. Altitudine Veftra peto, ac supplico, ut sublevando, & amovendo vim parti mea det Regiam provisionem, ac cartam, ut p̄t̄. judge appellatio, seu appellacionibus in hac causa interpolatis deferat omnino; & gestumque post appellacionem legitimè emissem, vel intra terminum ad appellandum repotat; quod si non fecerit ipse, aut tabellio, sive notarius acta processus habens, ex originaliter ad Regiam vefram mittat audiencem, ut eo visto fiat iustitia, & interim Altitudine vefra ei jubet; excommunicatos absolvat per terminum Vefra Altitudinis placitum, cum ceteris in praedicta provisione ordinaria expressis, &c.

Ex cuius querimoniae cōpitione illud p̄ oculis semper habendum est, ut legitima appellatio debet praecedere, interposita à judge Ecclesiastico: etenim cum vis hoc calu consistat in denegata iusta delatione appellationis, suspensientis judicis jurisdictionem, ne in posterum exequatur, secundum ea quae latè adduximus *supra*, c. 1. *praelud. 5. à prin. sequitur*, ut debet adesse appellatio; quia aliter non entis nulla sunt qualitates, & delatio quæ à judge petitur, debet supponere appellationem, quia deficientia, non potest dari subiectum habile, nec materia, super qua cadere possit violētia nec fundari hac extra judicialis cognitione, nec decretum, *otorgue* 65 y *reponga*, quia non est cui deferendum appellationi, nec est quid respondendum, quia deficientia appellatione, cum sententia transit in rem judicatam, licet proceditur ad exequitionem, in quo non cadit violentia, quia ad exequitionem proceditur jure permittente, & quia quando est omnissimum appellari à primo gravamine non auditur postmodum conquerens, de cuius exequitione agitur, ut latissime plures, & curiosas doctrinas congregens dixi *infra* 2. p. c. 2. ad quæ te remitto pro majori intelligentia proponendo doctrinæ ex eo, quia deficit gravamen, & sententia, super qua possit cadere appellatio nec postmodum sequitur gravamine ipse poterit illa se appellatione juvare appellans, secundum quæ ibi

Pars I. Cap. II.

59 pellationem profequi, quod verificari non potest deficiente appellatione, in quo Doctores unanimiter converunt, & probant, quos retulimus *supra*, c. 1. n. 16. & 67 in discursu, prout etiam videamus jurisdictione fundata, & permisa super aliqua qualitate, putat; notoria, aut manifesta injury, &c. de qua in primis confare, & appearere debet, Farin. t. 1. tom. q. 8. n. 36. & q. 21. n. 87. & consil. 10. n. 26. & nos sibi diximus, & quando unum disponitur, & alterum supponitur, non procedit dispositio; nisi prius appareat suppositione, quo fit ut cum plures ignari advocati, & negligentes litigantes hoc non prmissu necessario fundamento, & angulari lapide, ponunt querimoniam, & postmodum traductio processu originali, & viro in Senatu, justissime declaratur, non venire per ordinem, aut in statu, de quo *inferius*.

69 Ex his omnino cavendum est Cevall. in tractat. de cogn. per viam violent. gl. 1. sub. n. 20. qui postquam dixerat, quod in recursu ad Regem super decreta laicorum, hoc est, quando judge Ecclesiasticus facit vim cognoscendo de futuro laico super causa, & re meret profana, ut non sit necessaria appellatio, nec protelatio à judece Ecclesiastico, nec illa declinatoria, qui omnibus iis deficitibus datur recursum, & cognitio violentia (quod verum est) per gl. in cap. imperial. §. præterea de prohib. feudal per Feder. B. in 1. l. 1. post operi. n. 8. denovi oper. man. pro quo facit 1.4. tit. 7. p. 3. *Conjuncta dissoluta, C. de testamentis, & tradit Guillelmus Benedict. in cap. Raymuntius, versiculo si abfque liberis, el 2. de testament. n. 49.* & in terminis nostris Galp. Rodriguez. l. 1. c. 17. *versiculo bistam, de annu. redd.* quia tunc principale contendit fidei præjudicium, & interest Regis; tamen confundendo differentiam subdit ipse Cevall. ibi: Si vero causat fit Ecclesiastica, vel inter personas Ecclesiasticas; necessaria est appellatio, & protelatio, ut supra dictum est. Ex quibus verbis clare volui imponere æqualem necessitatem, protelatione sicut appellacioni, quod quidem absonum est; quia ad hunc recursum sola appellatio, tanquam præsum fundamento est necessaria protelatio autem coram Ecclesiastico nullo modo, nec haec tenus visum, nec auditum est; delectum protelationis impedit cognitio, & determinationem super articulo violentia, qui illud apponi solet in appellacionibus à iudicibus Ecclesiasticis, ad animi appellantia declarationem, & judicis timorem, & trepidationem, ex superabundanti; (imò ut ego opinor) etiamque exprimit ipsi oppositus huic recursum reuocauerit; illi denegandus non erit, quia est defensio naturalis, ac etiam remunerat ius, & intercessio Principis, cuius proprium officium est inter vasculos vim non pati; & si sola appellatio efficacia, ut dictum est.

72 Quare cauti advocati defensuri vi oppressum, visuri processum imprimis configurant, velociter inquirentes appellationem, quomodo sit formata, an legitime interposita; si autem ipsam deficerit, & minime interpositam reperirent; statim perfruent oppositum, ut omni brevitate mittat ad judicem Ecclesiasticum, ut coram illo appellatio prorumpat, ita demum si sit possibile, illam interponere intra terminum juris, datum ad appellandum, aliter enim inutile erit consilium, non pro futurum.

73 Illud insuper animadvertisentes, ut cum multoties soleat proponi appellatio conditionaliter, scilicet; si hoc non fecerit, appello, vel peto terminum, & si non concederis, appello, & alia, non expectata judicis declaratione, configurant ad regale tribunal per viam violentie, ubi viro processu, justissime declaratur, *por agora no haze fuerit,* (de quo exacte explicite multa dicta sunt utilissima *infra* 2. p. c. 2. ad quæ te remitto pro majori intelligentia proponendo doctrinæ ex eo, quia deficit gravamen, & sententia, super qua possit cadere appellatio nec postmodum sequitur gravamine ipse poterit illa se appellatione juvare appellans, secundum quæ ibi

diximus; & ideo litigans debet redire ad Ecclesiasticum & expectare gravamen, vel ipso instanti pro determinatione artuoli, & si neget à se petitum, novam interponat appellationem omnino; quia prior nunquam profuit, & noviter etiam conquerendus est in Senatu, ubi pluribus citatis probavi.

Et insuper attende, quod si jam illata sententia, nec fuit intimata gravato, nec aliter ex processu detegatur ejus notitia, & scientia, querela in Senatu ab eo proposta illi ad hoc nocebit, quoniam cum debeat referre latam sententiam, & ab ea appellationem interjectam, ut tunc arguitur ejus notitia, & gravaminis, seu sententia scientia.

Sed quid dicendum de ea querela, & ejus virtute expedita ordinaria, postulata à parte, antea quam gravamen, seu fons sententia sit latâ ab Ecclesiastico judge, & per consequens, etiam antea quam ipsa pars interpoluerit suam interpretationem? quia hoc remedio solent utriusque timet periculum futurum, scilicet, judecem Ecclesiasticum illos iniuste condemnatur, aut gravaturum, ac de facto, sive non expectata appellatione, sive etiam legimus forent violenter exequi, & opprimeri, cui forte pericolo opportunè non occurunt ob distantiam Regi tribunali; ideo præventam custodiunt ordinariam, & statim latâ sententia sellant, appellationem proposentes, & simul ordinariam intinare, ut iudex debito servato honore Regi protectori, urbanitatis non oblitus, conquestat; ut communiter in dies practicari videmus, & tefat Gondizalv. de Paz, in prax. 1. p. 1. temp. 1. n. 24. & 34. & post hoc scripta per eum idem dicit Cevall. in comm. contra comm. 1.4. q. 1. n. 464. quoniam melius est ante tempus occurrere damno, quam post illatum remedium querere, l. 1. C. quando licet fine judge se vendicare; alias etiam rationes reddit Paz, ibi: Sed melius dicas, quoniam licet de jure à futuro gravamine non detur appellatio (de quo latius nos *infra* 2. p. c. 2.) tamen id procedit in appellatione, tanquam remedio ordinario, quod juris tuos terminos habet, in quo aliud infante periculum non timetur, sed cum nos simus in remedio extrajudiciali, & de facto exhibendo postulanti pro instanti, aut præsumpto periculo occurringo, & simus in extrajudicialibus, in quibus omnis ordo iuri postponitur, nam ubi timeatur periculum operationis, foli suspensioni, aut minus occurrendum est, non expectato periculi effectu, & operatione, ut latius *hac* 1. p. c. 6. diximus & probavimus. Ex qua ratione provenit, quod ab actibus extrajudicialibus permititur appellatio à futuro gravamine, quando quis timet gravare latè probavi *infra* 2. p. c. 13. a. n. 297. & seq. & facit, quia in necessitatibus non servato ordine juris occurrit text. optimus in l. ex hoc scripto, verf. extra ordinem, ibi: Extra ordinem Princeps in causis necessitatis subvenit, & c. ff. de ventre inscriptio arg. text. in l. 2. lib. 1: Damnum infectum est, dampnum nondum factum, sed quod futurum vetetur: *juncta l. 1. ff. de dam. infel.* quia dampnum timenti succurrunt per fideiunctionis præstatiōnem. Et facit, quia etiam in judicialibus actio superveniens post iudicium ceptum, sine quo expetierat actor, ille prodest, l. 1. *si Tito. 73. ff. de rei vend.* c. facit l. c. ium res. C. si res ali. pignor. 80 dat, fuerit & ibi gl. alia jura allegans, de quo vide exstremis Giurbam. decif. 17. per tot. Ex quo prævento remedio, quo ilius est oppositus, confito per ejusdem, & sententia datae præcessisse gravamen, & sententiam non arguetur scientia scientia, ad effectum currendi terminum, excludat maximè continuo, & frequenti stylo.

Prorecto igitur, & oblatio hujus querimonie libello in Senatu, provisio postulata, quam ordinaria pragmatice vocant statim expediri, & concediur infra prædicto libello de verbo ad verbum, quæ exhortatur judec Ecclesiasticus, ut appellatione ab eo emissa, si legitima sit, deferat, omniaque attentata post illum, aut intra tempus

60 De Regia protect. vi oppress. appell.

⁸² tempis appellandi reponat: si autem non deferendum putaverit mittas processum originaliter, &c. quæ ordinaria provisio ex simplici querela expeditur, ut post Cov. in c. 35. n. 3. vers. ceterum, & Joan. Gutier. præc. 99. lib. 1. q. 20. n. 7. Bobadil. in polit. I. 2. c. 18. n. 139. refert & sequitur Cæned. in q. Canon. 45. n. 39. & est praxis usitata, de qua nostra l. 36. ibi: *Quexandose, que no se otorga la apelacion, que juzamente interpone del juez. Ecclesiastico denuestras cartas en la forma acostumbrada en nuestro consejo, para que se otorgue la apelacion, &c.*

⁸³ Quæ provisio ordinaria ita facile expeditur, alio non cognito, tum, quia ea non arctatur judex ad defendum, sed ejus arbitrio, & facultati relinquuntur defensio, quia non est arctatoria, sed exhortatoria & monitoria, quæ suscitatur judex Ecclesiasticus, ad hoc, ut denuo informetur de natura, & qualitate appellationis & si legitime invenierit, reducat ad viam iustitiae, & juris legitimi tramites, desistendo a violentia, & defendo appellationis coram superiori judice prosequendæ, ut dicit Olivian. de jur. sif. c. 11. n. 54. ubi alios allegat Sese de inhib. c. 8. §. 3. sub n. 7.

⁸⁴ Hæc provisio ordinaria justificatur ex doctrina Octavian. deci. Pedem. 30. n. 25. Salced. in additio. ad proxim. Bern. Diaz. lib. 4. ver. quæ abfuge adeo, f. 326. affirmant, quod ille clericus iusto timore ductus non audens coram suo Praetato comparere, potest ad Principem recurrere ejusque confiliarios, & ab eo literas Regias postulare, ne iudex Ecclesiasticus illum indebet opprimat, nec injuriis violenter afficiat, sed nee ex obrufo iuriis ordine postposito procedat, per Bal. in l. fin. col. 1. C. de editio Divi Adr. & Gen. auth. de Janell. epif. §. omnib.

⁸⁵ Tum etiam quia ex ista prima monitione directa iudicii, ut desistat, illi nullum prejudicium infertur, cum ejus liberari reliquerint, ut bene advicerit Sese in epif.

⁸⁶ ad Regem n. 78. quæ est in 2. tom. deci. ad Princ. & quia oppressus conquerens juris presumptum omnino mandat pro se habet, cum in omnibus appellatio admittenda est, & in majorib. C. de appell. cui in dubio defendum ut vulgare est, & sic exhortatio juris est potius dicenda, cum Princeps facilius in his dicatur minister juris (ut cap. superiori dixi) quæ provisione Regis iudicii Ecclesiastico intima, quandoque facit quid ea exhortatus est, melius perpendendo negotium, & deferre appellacionem; omnia iniquitate attentata (si quæ sine reprehensione tunc eam fieri, tam funeris sit officio judicis, quia ad reponendum a se attentata post appellacionem legitimam liberam facultatem habet, de quo nos latius multe congerentes scimus digna infra, c. 3. à n. 10. usque ad n. 23.) ferre per toum, pro quo expendo textum famosum in c. qualiter, el. 1. de accusati. ibi: Nec inde nascantur injuria, unde iura nascuntur, ideoque mandamus, quatenus ad conscientias vestras iudicium recurrentes, si contra prescriptum ordinem, tantum homines excessi, non pudeat vos errorem vestrum corrigerem, qui positi estis, ut aliorum corrigatis errorem, &c. quem in revocatione excessus exequotis adduxi infra, 4. p. c. 14. ad fin.

⁸⁷ At si iudex, ut minime legitimam appellacionem non esse deferendum putaverit, debet provisionis ordinaria secundam partem adimplere, quæ sibi conditionaliter est appositum, ibi: *E si el juez. Ecclesiastico no la otorgare, manden traher a las nuestras audiencias el proceso. Ecclesiastico originalmente, quare ex eisdem verbis clare colligitur, ut superius probavimus nuperim, in facultate judicis esse, evitare cognitionem violentiae, & processus exportulationem, cum ejus electioni apposuitur sit, violentiam tollere, scilicet, deferendo appellacioni legitimam ad superiorem, ac omnia in ejus prejudicium attentata reponendo, quoniam (ut superius probavi) iſſhæ violentia cognitio constitit, & fundatur in notoria violentia, at cum per delationem, & consequentie repudio nem (si quid est quod reponatur) à violentia desistit*

judicem evidenter appareat, merito cognitio cessabit, quia cellante causa cognitionis, cessabit cognitio, & cum cessante causa, de app. & probatur in d. verbis, ibi: *E si el juez. Ecclesiastico no otorgare la appellation, &c.*

Quare (ut superius dixi) ista provisio ordinaria, immo 90 & cognitio, aut processus remissio, non est præcita, sed cautativa in judicis potita facultate, scilicet aut desistat ab illata violentia, aut remittat originalem processum, ut post haec considerat pulchrit. Sese de trib. de inhib. c. 8. §. 1. 34. & §. 3. n. 29. post Affl. & deci. 24. Menoch. de recuper. rem. 15. Fulvium Pacian. con. 1. 64. ubi dicit, quod tantum durat iſſhæ cognitio per viam violentiae, & recursus, quantum violentia, non amplius, & multo post haec idem sentit Cævall. in tral. de cognitio per viam viol. gl. 10. n. 3. n. 29. tamen citato Doctore.

Unum tamen ex cedem verbis legis Regia notabis, 92 ibi: *Para que se otorgue la apelacion, & iterum. E si el juez. Ecclesiastico no la otorgare, &c. quibus videtur probari sufficere judicem Ecclesiasticum deferre abique eo, quod reponat, & eo tantum satisfacere provisio Regia; quia verba debet subintelligere, quando non est quid reponat, pura, quia iudex ad excepcionem non processit, qui tunc sufficit deferre, quod fecit 93 erit quando aliquid excepcioni tradiderit, quia tunc consequentie debet illud reponere, quia alter non latifaciens intentioni provisio, ut dicit Cævall. ubi proxim. n. 1. tradit etiam Villa Diego in sua politica c. 4. n. 39. & 32. f. 78. Joan. Gutier. l. 1. Canon. quest. c. 1. n. 90. quæ lex ita debet declarari ex posteriori parte ipsius, ibi: *Y respongan lo que despues de la uerion hecho, quia non est novum, ut una pars legit instrumenti, aut testamento alterius dispositio, ex alia ejus parte declaretur (quod non curio probare) maxime quia sicut appellatione tanguant non legitimæ denegata delatio habet tacite consequitum, excepcionem sententia, ita etiam per contrarium ejus delatio habet etiam consequitum attentatum declarare, & reponere c. cum tenetur, de appell. cap. non solam, eodem tit. in 6. de quo, & nos latius examinamus infra, bac 1. p. c. 6.**

Et hoc ad expediendum ordinariam, quæ, ut monitoria, & exhortatoria, non arctatoria ex nulla praecedente cause cognitione, sed fidum ad simplicis parti assertione concedatur; tamè ad effectum adstringendi, & arctandi judicem Ecclesiasticum desistere à violentia, & ut protectio, & extrajudicialis defensio per Principem prefetur, non sola libelli proteccio sufficit, sed prius debet de ea (non quoquomodo, sed notoriæ, & per rei evidentiam) confitare, affl. in confit. de Burgen. fat. n. 3. verif. sed pro declaratio, col. 2. sub. 67. de sacram. pref. l. 1. Salicet. in l. ad creditor. n. 30. C. de pign. Alexan. conf. 131. n. 8. 1. 4. Pacian. conf. in n. 69. pulchrit. Sese in epif. ad Regem. n. 77. & 78. & omnes etiam Doctores allegati supra, c. 6. n. 15. citati eandem probant conclusionem, ideo dicit in d. *Manden traher a las nuestras audiencias el proceso Ecclesiastico originalmente, el qual trahi do sin dilacion lo vean.*

⁸⁷ At si iudex, ut minime legitimam appellacionem non esse deferendum putaverit, debet provisionis ordinaria secundam partem adimplere, quæ sibi conditionaliter est appositum, ibi: *E si el juez. Ecclesiastico no la otorgare, manden traher a las nuestras audiencias el proceso. Ecclesiastico originalmente, quare ex eisdem verbis clare colligitur, ut superius probavimus nuperim, in facultate judicis esse, evitare cognitionem violentiae, & processus exportulationem, cum ejus electioni apposuitur sit, violentiam tollere, scilicet, deferendo appellacioni legitimam ad superiorem, ac omnia in ejus prejudicium attentata reponendo, quoniam (ut superius probavi) iſſhæ violentia cognitio constitit, & fundatur in notoria violentia, at cum per delationem, & consequentie repudio nem (si quid est quod reponatur) à violentia desistit*

Pars I. Cap. II.

61

^{1.24. tit. 5. lib. 2. recipil. ibi: Se vean antes y primero que otros pleitos algunor, sin embargo de las ordenanzas, que sobre esto ay que en quanto dispensem con ellas, &c. adeò un nullus libellus (dempñ querala) exceptio, contestatio, tescium exceptio, scriptura, aut aliquot actionum prætatio, repulso, aut impugnatio, admittatur, sed cuncta, quæ cogitari possunt, ex inspectio. 105 processus deteguntur, alio juris ordine attento, nec servato, quem notorietas ex actionum inspectione resultans, non patitur.}

Et merito quia in notorietate ordo non servatur, 107 sed ordo illi ordinaria non servare, c. perenni de refutatu, c. consilii, de appell. cap. ad usum secundo, de iur. p. 2. de electione, cap. manifesta, de penitent. & remiss. c. cum delictis, de purgatione canon. 1. de resto, foliat. & super eo, de teſt. cogend. & quartu. de transl. prælato. Bald. in l. Presbyteri, col. penult. C. de Episcop. & cleric. Marul. confi. 5. n. 2. & singul. 5. 11. Deci. conf. 5. 4. n. 6. Paris. confi. 11. n. 8. l. 41. Capr. in tractatu de notor. membr. 4. n. 2. & 40. Gramat. deci. 36. n. 41. & 56. & deci. 45. n. 55. Menoch. de recuper. p. 1. n. 260. Foller. in præl. verbis item quod commissum crimen notorietat, n. 1. Boff. in tractatu quomodo procedatur in crimen notor. Ant. Gomez l. 3. de delict. c. 1. sub n. 42. Clar. in præl. quæ 9. in prime. Corrad. in præl. crimin. tit. de notor. crimin. n. 1. in prime. & in fin. Anton. de Buti. in tract. de notor. art. 4. à num. 5.

Necessitas enim inflans, & moris imminentis periculum, (quod hoc casu consideravimus exactè suprà), c. 1. prælud. 3. à n. 100. justificationem juris canonici & positivum fundam. 2. 3. non recipit dilationem, cum tunc a iuris regulis merito recedatur, legem non admittit, atque legem tribuit, licet facit alias illicitum, text. in cap. aut. defens. civili. & audio. l. 2. tit. 9. p. 5. cap. sicut, de conseruac. d. 1. cap. licet, de seruis, cap. disipulos, de conseruac. d. 5. c. nullula necessitas 23. q. 8. l. 2. C. de pair. de filios dirax. l. unic. 8. & ibi gl. expedite, ff. 21. off. oonfus. l. nemine. C. de regul. & iunctib. finier. Tira. de tract. 1. §. 1. g. 9. n. 82. & latius §. 26. gl. 1. n. 18. & sequentib. & in tractatu de pax. temper. caus. 33. per totam. Châllan. in tractatu. Burg. rubr. 1. §. 4. gl. 1. n. 26. Cacher. deci. Pedemont. 68. n. 28. alios citat Quedada divers. q. 2. n. 3. Bernard. Diaz in reg. 496. Greg. Lopez in d. l. 2. gl. 5. Bobadill. lib. 1. num. 17. & c. 1. n. 71. à n. 169. cum sequentibus & iterum lib. 2. cap. 18. n. 318. Mai. tractatu de jurisd. 1. p. cap. 48. à n. 27. & 28. & sequentibus, qui quidem alios plurimos referunt: ergo merito dictus juris ordo omittitur, quia negotium de quo agimus non patitur, quare merito affirmandum est notor. 109 l. Regie 36. omnia iuri principi favere omnino dicitur quæ justificatione procedere, in prædictis verbis: *El qual trahido sin dilacion lo vean.*

Cum enim in hujusmodi extrajudiciali cognitione tractatur de regenda violentia, & inquirentur iudicis: ac de ejus calumniosa opprobriatione inter cognoscendum de aliqua causa altera legitimè apparere non poterit, sed propria, vera, & indubitate probatio illa est, quae fit per actionum inspectiōnem, & idem merito apposita fuit in d. l. 36. illa verba, & si dellos constare, ac si dixisset non alter sit constet, quia etiam si alio modo possit constare, ad nos non pertinet, nec nostros confiliarios, sed in hoc casu haec sit permitta, duntaxat legitimè datur probatio, alios probationis modis, & formulis exclusi, quoniam in necessitatibus follet. Princeps non servato ordinis subvenire: textus est in l. ibi, extra ordinem Princeps in causa necessitatis subvenire, ff. de venire inspectio, de quorum verborum intellectu, & interpretatione latius egimus infra, hac 112 part. c. 3. à n. 29. cum pluribus sequentibus, ubi probavimus, aliud genus probationis ex illis verbis exclusum, posseque Princepem ex publica utilitate novum in aliquo casu probationis modum inducere, ita ut 113 alterius

Salgado de protest. Reg.

F alterius